

A SZAKURADSIMA TŰZHÁNYÓ KITÖRÉSE JAPÁNBAN.

Irta VAKIMICZU TETSUGORO tokyói egyetemi tanár.¹

-- A 17. ábrával. --

Szakuradsimán, a Cseresnyefák Szigetén újból megmozdult a Föld, kitört a kis sziget hasonló nevű tűzhányója. Az 1143 méter magas vulkán a hagyomány szerint már tizedszer tört ki, elpusztítva a virágzó cseresnyefaerdőket és narancsligeteket, eltemetve Kagoshima városa egy részét, számos emberével, pusztulást és gyászt okozva Nippon birodalmában.

A Londonon át érkezett ujsághírek szerint kétszáz földrengés előzte meg a borzalmas kitörést, és a vulkán január 11-én vasárnap oly erővel kezdett működni, hogy bombáit 30 kilométernyire röpítette. A tűzhányó környékét hamueső lepte el, s valószínűleg Kagoshima városa is, mint egy jelenkori Pompéi, egy részében vulkáni hamu alá került. Az újsághírek szerint 5 méter magas hamu takarja a festői vidéket. De ha túlzottak is talán ezek a hírek, mégis nagy kataklizma történhetett itt.

Összeszorúl szívem a szomorú hírek olvasása közben, s távol hazámtól, remegő kézzel vetem papírra a tűzhányó környékének leírását.

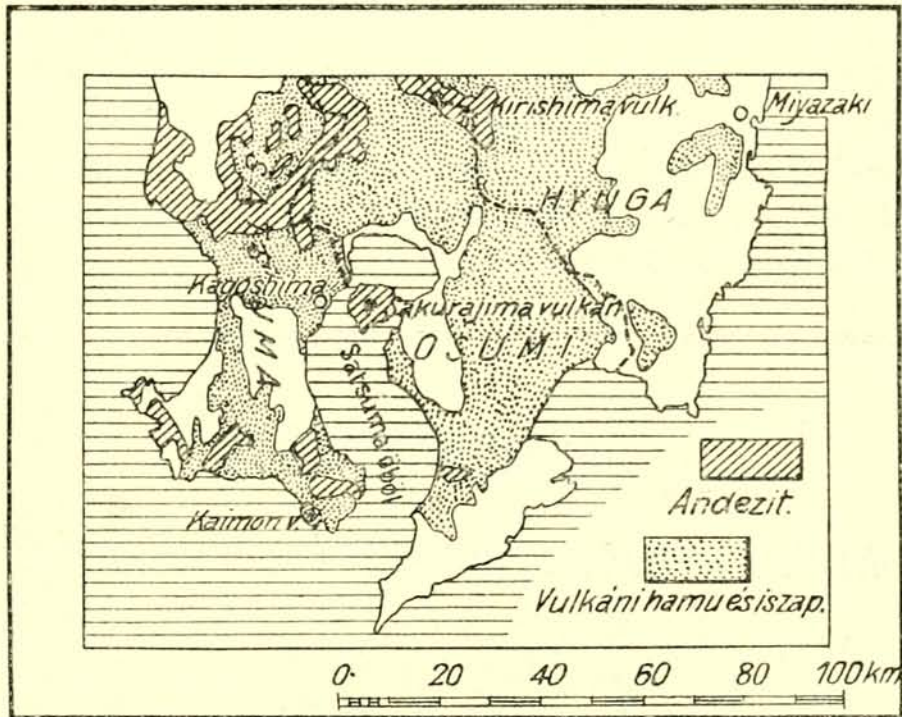
A japán szigetek, beleértve Chishimát (Kurili szigetesoport), Karafuto (= Sachalin) déli felét, Hokkaidot, Honsiut, Sikokut, Kiusiut, Riu-kiut és Taiwant (= Formoza) részei az ú. n. esendestengeri vulkános vonalnak, amely e tengert övezi. Ezért Japánt az egész világ mint elsőrendű vulkános országot ismeri és valóban Japánnak közel 200 vulkánja van, amelyek közül mintegy 30 működik; ez alatt azt kell értenünk, hogy 30 vulkán működéséről vannak biztos történelmi adataink, noha e működésük nem állandó.

A Szakuradsima (neve szószerint fordítva a «Cseresnyék szigete»), amely legújabb kitörésével oly borzalmas katasztrófát idézett elő, egyike ezen 30 vulkánnak. Maga a tűzhányó (1143 m magas a tenger színe felett)

¹ VAKIMICZU TETSUGORO dr. japán birodalmi egyetemi tanár úr jelenleg tanulmányúton Budapesten tartózkodik, ahol a m. k. földtani intézet agrogeológiai laboratóriumában TREITZ PÉTER m. kir. agróföregológus úr mellett talajvizsgálati tanulmányokat végez. Közvetlenséggel megírt tanulmányához TREITZ PÉTER úr révén jutottunk.

egy hasonló nevű kis kerek szigetet alkot 40 km kerülettel, amely a Satsuma öböl közepén, Kiusiu legdélibb végén fekszik. A hagyomány mintegy tíz kitörésének adatait őrzi és ezek közt az 1779-ben bekövetkezett egyike a Japán történelmi idejében emlékezetessé vált két legnagyobb vulkáni kitöréseknek, míg a másik az Asama tűzhányóé volt 1783-ban.

Az 1779-iki kitörés alkalmával a tűzhányó kráteréből kivetett finom hamut nyugati szelek a mintegy 1000 km távolságban fekvő Tokio városig elsodorták, ahol még néhány cm vastagságban mindent ellepett a vulkáni hamu. A kitörést követő néhány héten keresztül a nap színe barnának látszott a lebegő finom hamu következtében, amiként az a Krakatoa 1883-iki

17. ábra. A Szakuradsima-vulkán környéke, Japán legdélibb fokán.

kitörésekor is észlelhető volt.¹ A tűzhányó keleti lejtőjén lerohanó vulkáni iszap több falut elsodort és azt az 1 km széles tengersizorost, amely a szigetet és a szemközti Osumi tartomány partját egymástól elválasztja, annyira kitöltötte iszappal és törmelékkel, hogy néhány éven keresztül száraz lábbal járható volt, mígnem lassanként ismét ki nem mosta a tenger hullámverése. Noha ily hatalmas méreteket öltött az akkori kitörés, Kagoshima városa, amely a mostani hírek szerint elpusztult, a széliránnyal ellenkező helyzeténél fogva nem szenvedett lényegesebb kárt. Kagoshima városa, amelynek mintegy 70,000 lakója van, a fönnebb említett Satsuma-öböl nyugati partján fekszik, festői kilátással a Sakuradsima

¹ Lóczy L.: A Krakatoa vulkának 1883-ik évi kitörése (Földtani Közlöny XIV. köt. 1884. 17–38. l. 1 térképpel).

tűzhányóra, miként Nápoly a Vesuvióra. A Kagoshima és Szakuradima közti tengersizoros közel 4 km széles és a tűzhányó csúcskráterének távolsága a várostól légvonalban legalább 8 km.

Azt hiszem, hogy a legújabb kitérés a vulkánnak egy déli kráteréből indulhatott ki, minthogy három kráter van a hegytetőn és Kagoshima városa épen a szél árnyékában feketett. Roppant fájdalmas eset, hogy egy oly szép és virágzó város eshetett a vulkáni tűz áldozatául. Ha a pusztulás nem is oly óriási, mint amilyennek a londoni táviratok festik, fájdalom mégis nagy. Miért? Két okból. Először, mert ott sok barátom van az állami mezőgazdasági intézet és a felsőbb középiskola tanárai közt. Másodsor, mert e város sok kiváló japán államférfiú és katonai személyiség szülővárosa volt; mert OYAMA marsall, Togo marsall, KUROKI generális, néhai NODSU generális, KAMIMURA admirális (valamennyien az orosz-japán háború győztesei), a jelenlegi miniszterelnök JAMAMOTO gróf, MATSUKATA márk, KAHAYAMA gróf, végül a néhai nagy SAIGO és OKUBO, nemzeti megújulásunk nagy államférfiai, mind Kagoshima városában születtek.

Kelt Budapesten, 1914 január 14-én.

ÉRTEKEZÉSEK.

ADATOK A DOLOMITKELETKEZÉS ELMÉLETÉHEZ.

(Első közlemény).

Irtá BALLÓ REZSŐ dr.¹

A dolomit-keletkezés elméletének évszázados története, tanulságos bizonyosságát adja, hogy a föld anyagának történetét, változásait megérteni és értelmezni csak az anyag tudománya, a kémia törvényeinek ismeretében lehet. Valamely kőzet keletkezéséről csak az esetben adhatunk minden tekintetben helytálló magyarázatot, ha mindenekelőtt tudjuk, hogy az elemi alkotórészek mily vegyületeket, azok melyik módosulatát alkotják, szóval ha ismerjük a kőzet ásványos összetételét. Ennek ismeretében foghatunk tulajdonképeni munkánkhoz, azon folyamatok, körülmények megállapításához, amelyek eredménye az illető kőzet. A természetben eszközölhető megfigyelések a legtöbb esetben nem adnak a keletkezés egész folyamatáról, összes feltételeiről felvilágosítást, aminek megállapítása a laboratóriumi munka kísérleti megfigyeléseire hárul. E kísérletek hivatása az egyes ásványok, ásványtársaságok keletkezése, esetleg (másodlagos) átala-

¹ Előadta a Magyarhoni Földtani Társulat 1912. év június havi szakülésén.